

A karakterek, miként a Marie-k és Woyzeckek között feszülő viszonyok is, árnyaltak, és a változásra épülnek. Szeretik és utálják egymást, próbálják megérteni a másikat, leginkább Marie próbál meg lépést tartani az állandóan változó és szeszélyes Woyzeckkel. De ez csak a látszat, itt a nő nem egyszerű társ, hanem talán sokkal jelentősebb személy a férfinál, hiszen Marie meghal, majd tovább él. Ám az előadás csupán eddig jut el, nem visz tovább: a grandiózus flashback nem több állapotok és viszonyok repetitív leírásánál.

A szereplők fizikailag és lelkileg valóban nagy megpróbáltatásnak vannak kitéve, ám a produkció nem képes lekötni a néző figyelmét, mert az atmoszférateremtésen kívül mintha csak egyetlen cél lebegne a rendező szeme előtt: a fizikai terhelhetőség és a színészi koncentráció határainak vizsgálata. Ez egy bemutatókényszertől mentes workshopon érdekes lehet, sőt előadasként is az, ha meghatározható cél érdekében történik (elegendő Schilling Árpád *W – Munkáscirkuszára* utalnunk), ám itt mintha az eszköz válna (ön)céllá,

és ez sajnálatosan belterjessé teszi a produkciót. Büchner *Woyzeckjében* a töredékesség ellenére érzékelhető a szervezőerő, a mélység – így szól szabadságról, szeretetről, elnyomásról, társadalmi egyenlőtlenségről, a felületes világról, hitről (és még mennyi minden másról), végeredményében reményt táplálva a nézőbe. A maladypés *Woyzeckben* viszont a szabad töredékesség – reménytelen.

GEORG BÜCHNER:
WOYZECK

(Maladype Színház – Thália Új Stúdió)

THALIA

Jelmez: Makai Hajni. **Díszlet:** Bajkó György. **Ren-
dező:** Claudio Collová.

Szereplők: Bakos Éva, Fátyol Hermína, Fátyol Kamilla, Orosz Ákos, Páll Zsolt, Lendváczy Zoltán, Simkó Katalin, Tompa Ádám.

Selmezi Bea

Végszínhely

DENNIS KELLY: ZSÁKUTCA

Dennis Kelly *Zsákcúcaja* (*After the End*) az Edinburgh-i Fringe nagy sikere volt. A divatos szerző 2004-es darabja Pesten is hasonló fogadtatásban részesült; Magács László most az angol után a magyar változatot is megrendezte a Merlinben.

Az előadás az eredeti bemutató díszletét használja, melyet Miriam Beuther tervezett a The Bush Theatre részére, azonban az angol változattól eltérő a dramaturgiája és jelmezei, valamint karakterei is módosultak.

Az angol előadásban mind a férfi, mind a nő ruhája divatos, a férfi eleinte átlagos embernek tűnik, sőt mi több, rokonszenves is. A magyar jelmezek ezzel szemben tökéletesen jellemzik viselőiket: a fiú egyszerű atlétaban, nadrágban, kinyúlt pulcsiban, mérhetetlenül slamposan jelenik meg, míg a lányt mintha skatulyából húzták volna ki. Előre tudjuk: a bezártság rajta mélyebb sebeket ejt.

A Rába Roland alakította figura már a kezdet kezdetén elárulja torz személyiségét, első mondatai előre vetítik a cselekményt. Egy pillanatig sem bízunk benne, árgus szemmel figyeljük, mikor árulja el magát. Az atomtámadás lehetőségét kizárólag a bádögváros-atombunker díszlet hiteti el, miközben – saját életünk alapján is – pontosan érezzük-tudjuk: a valóság könnyen manipulálható a média által uralt világban. Talán

ezért meglepő Louise (Láng Annamária) elnyújtott reakcióideje, akit a kétely csak több nap után ráz fel ájult közönyéből. A pszichodráma és a végkifejlet szempontjából szükséges ez a dramaturgiailag jól felépített késleltetés, mégis túlságosan megtervezettnek hat.

A média hatását pontosan érzékeltetik a semmitmondó, de talán éppen ezért életszerű párbeszédnek a világ eseményeiről, a természetvédelemről és a rádióról mint utolsó mentsvárról. Miről beszélgethet egy fiú és egy lány a világvége után?! Csak abba kapaszkodhatnak, ami a felszínen történt.

A jeleneteket idegrendszerünket próbára tevő, hangosan dübörgő indusztriál zenei blokkok tagolják, melyek érzékeltetik az idő múlását és a szereplőkben (nézőkben) elhatalmasodó félelmet, mindjobban felerősítve a klausztrófóbiát. A hatás azonban néhol hatásvadászatba csap át.

A bezártság a személyiségek elfojtott oldalát tárja fel. Az instabil, gyenge idegzetű Mark infantilisá és fenyegetővé, míg a határozott jellemű, irányításhoz szokott Louise a folytonos védekezéstől elgyengülve egyre kiszolgáltatottabbá válik. Éppen az önoltalmazás töri meg ellenállását, hiszen Mark állandó támadás-védekezés-stratégiája kivédhetetlen.

A paranoid Mark rávetíti félelmeit a másokra, míg az is át nem veszi szorongásait. Globális ellenségképe (a XXI. század emberének kollektív fóbiája) egyetlen nőben manifesztálódik, akit egyszerre imád és gyűlöl, hiszen mindazt megtestesíti, amitől fél, és amire vágyik. Ám a nő elérhetetlen számára – nem azért, mert nincs köztük fizikai kontaktus, vagy mert a nő nem szereti, hanem Mark paranoid énképe miatt: „én nem szeretem magamat, más miért lenne képes rá?!” Mivel nem hisz az iránta érezhető szeretetben, a barátságos közeledésben is ördögi hátsó szándékot és kegyetlenséget sejt, amit még felszínre törése előtt meg kell semmisíteni. A kés nem feltétlenül gyilkosságra, inkább a birtoklás manifesztálására szolgál: ha a lány nem szeret, akkor megalázom, ha szeret, azt úgysem hiszem el, tehát megalázom.

Magács László rendezésében a nemiség – bár ott izzik a levegőben – mellékesnek tűnik, hiszen Markot nem is maga az aktus foglalkoztatja igazán, hanem a

ri sérüléseinek megoldására irányul. A Dungeons and Dragons nem pusztán játék, hanem a menekülés szimbóluma, amit – mintegy a legnagyobb szerelmi zálogként – hajlandó lenne megosztani a lánnyal. Louise attól válik igazán kiszolgáltatottá, hogy Mark feltárja előtte személyiségének legmélyebb bugyrait, hiszen a feltárulkozás soha nem maradhat megtorlatlanul.

Rába Roland és Láng Annamária mintha tangózna, a lány várja a férfi következő lépését, hogy aszerint alakítsa a figurá(ka)t. Egyszer védekezik, máskor látszólag belemegy a játékba, néha ő kerekedik felül. Eltaszítják egymást, hogy aztán még szorosabban ölelkezzenek össze. A megerőszkolás azért válik ki a darab szerkezetéből, mert túl nagy távolságot teremt, és nem visz közelebb.

Az utolsó jelenet már nem ad hozzá semmi újat a darabhoz: bár Markot börtönbe zárták, elérte célját. Louise az átélt élmények sokkhatása alatt ragaszkodik



Rába Roland
(Mark) és
Láng Annamária
(Louise)

Kenyeres Csilla
felvétele

nő teljes behódoltatása és megalázása – a kiszolgáltatottság végső fázisai. Louise megerőszkolása ezért pszichikailag nem következetes, hiszen a gondosan megteremtett lelki kiszolgáltatottságot (amit a férfi fizikai zsarolásokkal ér el) Dennis Kelly indokolatlanul kizárólag fizikai síkra tereli át, holott Mark célja éppen az, hogy a lány önszántából adja oda magát neki, tálcán kínálva testét és lelkét. Viselkedése nem egyszerűsíthető le ennyire, hiszen paranoiájából kifolyólag a támadó magatartás nála sokszor pusztán a szeretet furcsa kifejeződése – meg kell alázni azt, akit annyira szeretek, hogy megölni is képes lennék.

A kiéheztetés például a szerepjátékon keresztül a közös időtöltés, érdeklődés kialakítására, a fiú gyerekko-

a nehezen megszerzett „mindennek vége”-tapasztalathoz, újra és újra feltépi sebeit. Ez a csavar mégsem valódi fordulat, az amerikai filmek „és utána ez történt a szereplőkkel” feliratait juttatja eszembe.

Ahogy a gyilkos visszamegy a tett színhelyére, úgy az áldozat is megtenné...

DENNIS KELLY: ZSÁKUTCA (Merlin Színház)

Fordította: Róbert Júlia. **Dramaturg:** Garai Judit.

Rendező: Magács László.

Szereplők: Láng Annamária, Rába Roland.